MILLIY QADRIYATLARNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI TARG‘IB QILISH

Yuldasheva Gulbahor Ibragimovna

FarDU, Axborot texnologiyalari kafedrasi dotsenti

Saidov Sobidjon Sidiqjon o'g'li

FarDU, Muzey menejmenti va madaniy turizm yo‘nalishi talabasi

Email: @sobidjonsaidov568@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuv sharoitida raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalangan holda milliy qadriyatlarni targ‘ib qilishning metodologik asoslari va amaliy ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot davomida milliy merosni virtualizatsiya qilish, mobil ilovalar va ijtimoiy media platformalari orqali yoshlar ongiga singdirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, madaniy meros ob’ektlarini raqamlashtirishning xalqaro tajribasi va uning mahalliy sharoitga tatbiq etish istiqbollari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, milliy qadriyatlar, madaniy meros, virtualizatsiya, globallashuv, axborot jamiyati, innovatsion targ‘ibot, yoshlar tarbiyasi.

Аннотация: В данной статье освещаются методологические основы и практическая значимость продвижения национальных ценностей в условиях глобализации с использованием возможностей цифровых технологий. В ходе исследования анализируются вопросы виртуализации национального наследия, его внедрения в сознание молодежи через мобильные приложения и платформы социальных сетей. Также рассматривается международный опыт цифровизации объектов культурного наследия и перспективы его применения в местных условиях.

Ключевые слова: цифровые технологии, национальные ценности, культурное наследие, виртуализация, глобализация, информационное общество, инновационная пропаганда, воспитание молодежи.

Abstract: This article highlights the methodological foundations and practical significance of promoting national values using the capabilities of digital technologies in the context of globalization. The study analyzes the issues of virtualization of national heritage and its integration into the minds of young people through mobile applications and social media platforms. Furthermore, international experience in the digitalization of cultural heritage sites and the prospects for its application in local conditions are considered.

Keywords: digital technologies, national values, cultural heritage, virtualization, globalization, information society, innovative promotion, youth education.

Kirish

Bugungi globallashuv va shiddatli axborot almashinuvi davrida har bir xalqning o‘z milliy o‘zligini, tili, madaniyati va an’analarini saqlab qolishi eng muhim masalalardan biriga aylandi. Ayniqsa, yosh avlodning dunyoqarashi raqamli texnologiyalar ta’sirida shakllanayotgan bir paytda, milliy qadriyatlarni faqat an’anaviy usullar bilan emas, balki zamonaviy AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) vositalari orqali targ‘ib qilish ob’ektiv zaruriyatdir.

O‘zbekiston Respublikasining "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasida barcha sohalar qatori madaniy-ma’rifiy sohani ham raqamlashtirish ustuvor vazifa etib belgilangan[1]. Milliy qadriyatlarimizni raqamli platformalarga ko‘chirish, ularni virtual makonda ommalashtirish nafaqat ichki auditoriya, balki jahon hamjamiyatiga o‘zbek madaniyatini namoyish etishning eng samarali yo‘lidir.

Asosiy qism

Zamonaviy axborotlashgan jamiyatda milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish jarayoni tubdan transformatsiyaga uchramoqda. Raqamli texnologiyalar bu sohada shunchaki yordamchi vosita emas, balki madaniy merosni saqlash va uni yosh avlod ongiga singdirishning strategik mexanizmiga aylandi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, milliy qadriyatlarni raqamli formatga o‘tkazish ularning interaktivligini oshirib, global axborot maydonida raqobatbardoshligini ta’minlaydi[2]. Xususan, virtual borliq (VR) va to‘ldirilgan borliq (AR) texnologiyalarining tatbiq etilishi tarixiy obidalar va muzey eksponatlarini "jonlantirish" imkonini beradi[3]. Foydalanuvchilar masofadan turib 3D modellar orqali madaniy meros ob’ektlari bilan tanishishi, bu esa o‘z navbatida milliy g‘urur hissini shakllantirishda muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi. Masalan, Samarqand yoki Buxoro kabi tarixiy shaharlardagi me’moriy obidalarni 360 darajali panoramik ko‘rinishga keltirish orqali yoshlarda o‘tmish bilan bevosita muloqot qilish hissi yaratiladi.

Shu bilan birga, ijtimoiy media platformalari va mobil ilovalar milliy kontentni ommalashtirishning eng tezkor kanallari hisoblanadi. Bugungi kunda "Edutainment" yoki ko‘ngilochar ta’lim tamoyili asosida yaratilgan qisqa video-kontentlar, milliy o‘yinlarning raqamli talqinlari yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bilan birga, ularda milliy etika va estetikaga nisbatan qiziqish uyg‘otmoqda[4]. Ijtimoiy tarmoqlardagi "storytelling" (hikoya qilish) usuli orqali milliy qahramonlar obrazini zamonaviy interpretatsiyada taqdim etish yoshlarda ushbu qadriyatlarga nisbatan begonalashuv hissining oldini oladi. Bu jarayonda sun’iy intellekt texnologiyalarining o‘rni ham beqiyosdir. Neyrotarmoqlar yordamida qadimiy qo‘lyozmalarni raqamlashtirish, nutq sintezi orqali buyuk mutafakkirlarning asarlarini audio formatga keltirish tilimizning boy imkoniyatlarini saqlab qolishga xizmat qiladi. Ayniqsa, o‘zbek tilining milliy korpusini yaratish va uni sun’iy intellekt tizimlariga integratsiya qilish milliy qadriyatlarni raqamli ekotizimning ajralmas qismiga aylantiradi[5].

Bundan tashqari, madaniy merosni raqamlashtirish uning xavfsizligini ta’minlashning eng samarali yo‘lidir. Moddiy madaniyat obidalari vaqt o‘tishi bilan tabiiy yemirilishga uchrashi mumkin, biroq ularning raqamli nusxalari (egizaklari) kelajak avlodlar uchun o‘zgarishsiz qoladi[6]. Raqamli platformalar nafaqat ma'lumot uzatish, balki milliy qadriyatlarni xalqaro darajada brendga aylantirish imkonini ham beradi. Masalan, milliy hunarmandchilik namunalarini global elektron savdo maydonchalari (e-commerce) orqali namoyish etish va ularning yaratilish tarixi haqidagi multimediali ma'lumotlarni ilova qilish milliy madaniyatimizning iqtisodiy va ijtimoiy nufuzini oshiradi[7]. An’anaviy targ‘ibot usullaridan farqli o‘laroq, raqamli yondashuv keng qamrovlilik, ma'lumotlarni bir vaqtning o‘zida millionlab foydalanuvchilarga yetkazish imkoniyati va yuqori vizuallashuvi bilan ajralib turadi. Xulosa

[1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PF-6079-son Farmoni.
[2] Nikonorov V.A. Digitalization of Cultural Code: Methodological Aspects. // Journal of Cultural Studies. – 2022. №3.
[3] Affleck J., Kovan T. Virtual Heritage: Digitality and Cultural Heritage Preservation. – London: Routledge, 2018.
[4] Zaytseva E.V. Internet as a space for the translation of traditional values. – Moscow: Academic Press, 2021.
[5] Madaniyat va san’at sohasini raqamlashtirish bo‘yicha xalqaro tajriba tahlili. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2023.
[6] UNESCO Digital Library. Charter on the Preservation of Digital Heritage. https://unesdoc.unesco.org
[7] Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2020.

qilib aytganda, raqamli texnologiyalar milliy qadriyatlarni muzeylashtirilgan turg‘un holatdan dinamik, zamonaviy va yoshlar uchun jozibador ko‘rinishga o‘tkazishning asosiy omilidir.

Xulosa

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar milliy qadriyatlarni nafaqat saqlab qolish, balki ularni zamonaviy dunyoqarashga mos ravishda rivojlantirishning eng qudratli vositasi hisoblanadi. Milliy merosni raqamlashtirish jarayoni shunchaki texnik amal emas, balki xalqning madaniy kodini kelajak avlodlarga yetkazishning hayotiy zaruriyatidir. Tadqiqot davomida tahlil qilingan virtual muzeylar, mobil ilovalar va ijtimoiy media platformalari milliy qadriyatlarni yoshlar uchun jozibador va tushunarli tilda taqdim etish imkonini beradi. Bu esa o‘z navbatida yoshlarda globallashuvning salbiy ta’siriga qarshi ma’naviy immunitetni shakllantiradi.

Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni raqamli muhitda targ‘ib qilish tizimli yondashuvni talab etadi. Bu borada sun’iy intellekt va multimedia texnologiyalaridan keng foydalanish, milliy kontent yaratuvchi mutaxassislarni qo‘llab-quvvatlash hamda madaniy ob’ektlarning raqamli nusxalarini yaratish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishi bo‘lib qolishi lozim. Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, raqamli transformatsiya milliy qadriyatlarga yangi hayot bag‘ishlaydi va ularni global madaniyatning ajralmas, raqobatbardosh qismiga aylantiradi. Milliy o‘zlikni anglash va texnologik taraqqiyotning uyg‘unlashuvi jamiyatning ma’naviy yuksalishi uchun mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PF-6079-son Farmoni.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2020.
3. UNESCO Digital Library. Charter on the Preservation of Digital Heritage. https://unesdoc.unesco.org
4. Affleck J., Kovan T. Virtual Heritage: Digitality and Cultural Heritage Preservation. – London: Routledge, 2018.
5. Nikonorov V.A. Digitalization of Cultural Code: Methodological Aspects. // Journal of Cultural Studies. – 2022. №3.
6. Zaytseva E.V. Internet as a space for the translation of traditional values. – Moscow: Academic Press, 2021.
7. Madaniyat va san’at sohasini raqamlashtirish bo‘yicha xalqaro tajriba tahlili. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2023.
8. G.I.Yuldasheva., N.Akramova. Zamonaviy muzeylarda interaktiv texnologiyalarning ahamiyati. Vol. 13 no. 1 (2026): Ilm fan xabarnomasi, 1141-1145 b